

Natuurtoets Sallandse Heuvelrug Oost - Zunasche Heide

29 maart 2017

Natuurtoets Sallandse Heuvelrug Oost - Zunasche Heide

Toetsing in het kader van de Wet natuurbescherming

Verantwoording

Titel	Natuurtoets Sallandse Heuvelrug Oost - Zunasche Heide
Opdrachtgever	Staatsbosbeheer Regio Oost
Projectleider	E. Versteeg
Auteur(s)	J.H.C. Nagtegaal
Tweede lezer	J.F.E. Hack, Projectcoördinator ecologie
Projectnummer	1238160
Aantal pagina's	30 (exclusief bijlagen)
Datum	29 maart 2017
Handtekening	Ontbreekt in verband met digitale versie. Dit rapport is aantoonbaar vrijgegeven.

Colofon

Tauw bv
BU Meten, Inspectie & Advies
Australiëlaan 5
Postbus 3015
3502 GA Utrecht
Telefoon +31 30 28 24 82 4

Dit document is eigendom van de opdrachtgever en mag door hem worden gebruikt voor het doel waarvoor het is vervaardigd met inachtneming van de rechten die voortvloeien uit de wetgeving op het gebied van het intellectuele eigendom. De auteursrechten van dit document blijven berusten bij Tauw. Kwaliteit en verbetering van product en proces hebben bij Tauw hoge prioriteit. Tauw hanteert daartoe een managementsysteem dat is gecertificeerd dan wel geaccrediteerd volgens:

- NEN-EN-ISO 9001

Kenmerk R004-1238160JNA-kmi-V01-NL

Inhoud

Verantwoording en colofon	5
1 Inleiding.....	9
1.1 Doel	9
1.2 Wetgeving	9
1.3 Te beschouwen onderdelen Wnb.....	9
1.4 Werkwijze	10
1.5 Kwaliteit	10
1.6 Uitgangspunten	10
2 Situatie en beoogde ontwikkeling.....	11
2.1 Huidige situatie.....	11
2.2 Beoogde ontwikkeling	12
3 Gebiedsbescherming	13
3.1 Natura 2000-gebieden.....	13
3.2 Natuurnetwerk Nederland	13
3.2.1 Inleiding	13
3.2.2 Beleidskader.....	14
3.2.3 Wezenlijke kenmerken en waarden	15
3.2.4 Effecten	16
4 Soortenbescherming	17
4.1 Beschermingsregime en bepalingen	17
4.2 Vrijstellingen	17
4.3 Zorgplicht.....	18
4.4 Literatuuronderzoek	19
4.5 Effecten	19
4.5.1 Grondgebonden zoogdieren.....	19
4.5.2 Vleermuizen	20
4.5.3 Broedvogels	21
4.5.4 Amfibieën	23
4.5.5 Reptielen	24
4.5.6 Libellen	24
4.5.7 Dagvlinders	25

5	Conclusies en aanbevelingen	26
6	Literatuur.....	30

Bijlage(n)

1	Maatregelenkaarten
---	--------------------

1 Inleiding

Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over het doel van de toetsing, de relevante natuurwetgeving, de wijze van kwaliteitsborging en de te hanteren uitgangspunten voor toetsing.

1.1 Doel

In opdracht van Staatsbosbeheer heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van de Wet Natuurbescherming voor de uitvoering van verschillende werkzaamheden in het kader van een gebiedsherinrichting. De ontwikkeling kan alleen doorgaan als deze niet in strijd is met de natuurwetgeving, of als de benodigde vergunningen en/of ontheffingen kunnen worden verleend. In de rapportage worden de volgende vragen beantwoord:

- Welke onderdelen van de Wet natuurbescherming (hierna te noemen Wnb) zijn van belang?
- In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de Wnb?
- Zijn maatregelen en/of een ontheffing/vergunning nodig?
- Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

1.2 Wetgeving

Sinds 1 januari 2017 is de Wet natuurbescherming (hierna te noemen “Wnb”) in werking. De Wnb is het nieuwe wettelijke stelsel voor natuurbescherming en vervangt drie tot dan bestaande wetten, namelijk de Natuurbeschermingswet 1998, de Flora- en faunawet en de Boswet.

Het beschermingsregime gaat uit van het “nee, tenzij-principe”. Dit betekent dat de genoemde bepalingen in de Wnb voor gebieds-, soorten- en houtopstandenbescherming verboden zijn. Gedeputeerde Staten (GS) van de provincie Overijssel is het bevoegd gezag voor het verlenen van toestemming door middel van een vergunning, ontheffing of vrijstelling.

1.3 Te beschouwen onderdelen Wnb

Het is noodzakelijk om de ontwikkeling te toetsen aan soortenbescherming (vanwege de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna). Gelet op de ligging binnen de NNN is een toetsing aan beschermde gebieden eveneens nodig. De toetsing van het voornemen aan de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden (zoals een Aerius-berekening) is geen onderdeel van deze rapportage. De toetsing van de beschermde houtopstanden wordt door de opdrachtgever separaat uitgevoerd en zal in deze rapportage ook niet worden beschreven.

1.4 Werkwijze

De mogelijke aanwezigheid van beschermde soorten en beschermde gebieden is bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsatlassen en -data (zie ook H4)
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF)
- Ecoviewer van Tauw (interne tool voor verspreidingsgegevens)
- Een oriënterend veldbezoek op 25 juli 2016
- Een aanvullend bezoek op 31 januari 2017 ten behoeve van vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie

Het doel van de literatuurstudie is om na te gaan welke beschermde soorten en gebieden in of in de omgeving van het plangebied kunnen voorkomen. De ecooloog controleert tijdens het oriënterende veldbezoek of de locatie voldoet aan eisen die soorten aan hun leefomgeving stellen. Ook kijkt de ecooloog naar aanwijzingen van de aanwezigheid (zichtwaarnemingen en sporen van terreingebruik, zoals holen, uitwerpselen, haren, prooi- of voedselresten). Tijdens het aanvullende bezoek is gelet op de aanwezigheid van nesten welke geschikt kunnen zijn voor vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie en/of eekhoorn.

1.5 Kwaliteit

Bij ecologische veldwerkzaamheden biedt Tauw garantie op de volledigheid over aanwezige beschermde gebieden. Voor soortenbescherming is een volledige garantie over de aanwezigheid niet te geven. Door inzet van deskundige ecologen en landelijk geaccepteerde onderzoeksmethodes wordt de kwaliteit van het onderzoek zoveel mogelijk gewaarborgd. Mede in dit kader is Tauw aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, een samenwerkingsverband van adviesbureaus die ecologisch advies geven en ecologisch onderzoek verrichten.

1.6 Uitgangspunten

De volgende uitgangspunten zijn van toepassing op de beoogde ontwikkeling:

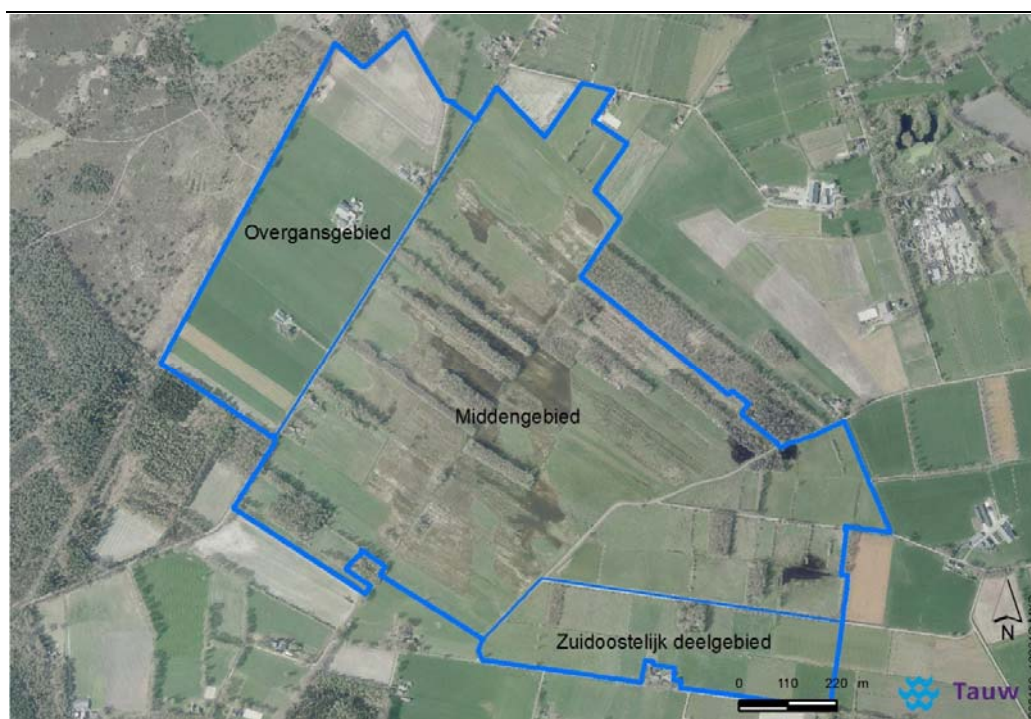
- In dit rapport gaan we in op de consequenties van het voorkomen van Wnb-soorten op basis van wat op het moment van het opstellen van de rapportage bekend is
- De ligging van eventuele werkwegen zijn ten tijde van het opstellen van de rapportage niet bekend en worden dan ook niet getoetst.
- Er vinden geen wijzigingen plaats in het gebruik en de inrichting van de erven binnen het plangebied.

2 Situatie en beoogde ontwikkeling

Dit hoofdstuk bevat achtergrondinformatie over de huidige situatie, het voorgenomen plan en de uit te voeren werkzaamheden.

2.1 Huidige situatie

Figuur 2.1 toont de ligging van het plangebied. Het plangebied is opgedeeld in drie deelgebieden, waarbinnen de maatregelen verschillen. Figuur 2.2 geeft een sfeerimpressie van het gebied. Het plangebied bestaat uit verschillende (natte) graslanden en bosschages. Het westen van het plangebied bestaat uit droge graslanden welke in regulier agrarisch gebruik zijn, de overige graslanden zijn nat tot zeer nat en hebben een functie als natuur. Het middengebied wordt gevoed door kwel (en regenwater) waarvan de afwatering plaatsvindt via verschillende (smalle) watergangen. De bosschages in het plangebied bestaan voornamelijk uit zacht hout soorten zoals berk, wilg en plaatselijk grove den. De bosschages bevatten relatief veel dode bomen, zowel staand als liggend, en hebben een reliëf rijk karakter.

Figuur 2.1 Ligging van het plangebied en de deelgebieden (GIS-kaart).

Figuur 2.2 Een impressie van het plangebied met boven de overgangszone, in het midden het middengebied en onder het zuidoostelijke gebied, inclusief zomerhuisje.

2.2 Beoogde ontwikkeling

Het gaat om een herinrichting van het plangebied naar een zo open mogelijk landschap. Hierbij worden binnen het plangebied verschillende maatregelen uitgevoerd. Per deelgebied verschilt de impact van de voorgenomen maatregelen. In het gehele plangebied zal de kap van bomen plaatsvinden.

Daarnaast zal binnen het overgangsgebied het huidige gebruik worden geëxtensieerd en in het middengebied wordt het maaiveld ter plaatse van de bosschages verlaagd. In het zuidoostelijke deelgebied bestaan de voorgenomen maatregelen uit de sloop van een zomerhuisjes, het verleggen van watergangen en het verlagen van het maaiveld. In bijlage 1 zijn de maatregelenkaarten opgenomen waaraan is getoetst.

3 Gebiedsbescherming

In dit hoofdstuk volgt de toetsing aan de gebiedenbescherming onder de Wnb en de Wro

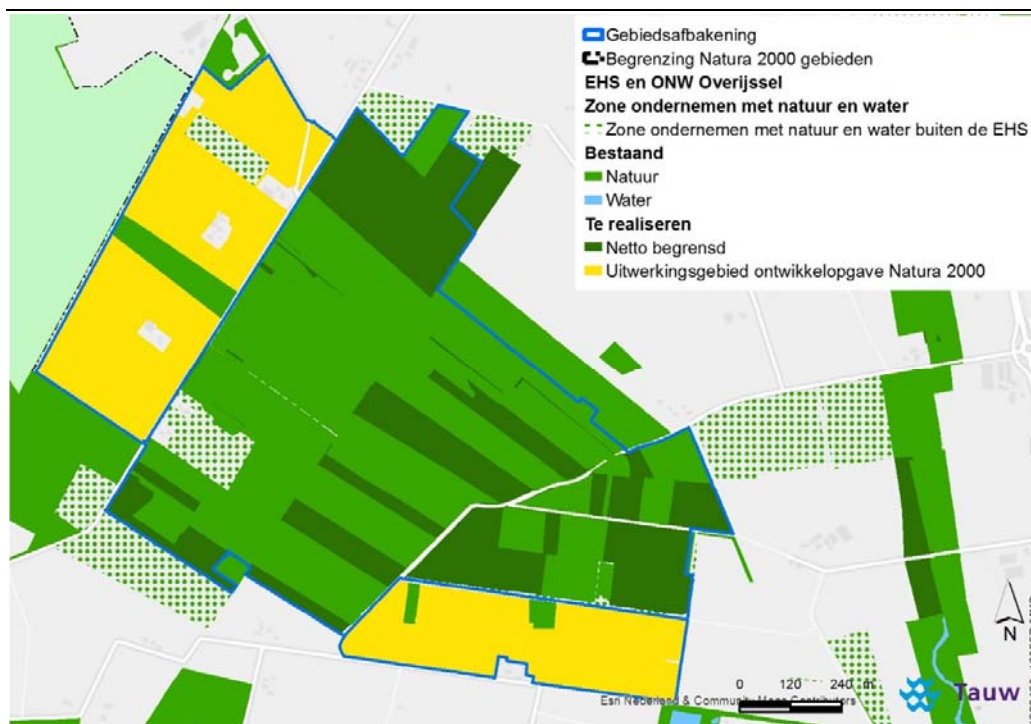
3.1 Natura 2000-gebieden

In de Wnb zijn bepalingen opgenomen voor de bescherming van Natura 2000-gebieden. Het is verboden zonder vergunning projecten of plannen te realiseren die verslechtering van de kwaliteit van habitats van instandhoudingsdoelen tot gevolg kunnen hebben (artikel 2.7). Dit geldt ook als een significant verstorend effect kunnen hebben de instandhoudingsdoelen. Het huidige voornemen komt voort uit de doelstellingen van het naast gelegen Natura 2000-gebied de Sallandse Heuvelrug. Meer informatie hierover is opgenomen in het inrichtingsplan (Tauw, in prep). De toetsing van het voornemen aan de instandhoudingsdoelstellingen van Natura 2000-gebieden (zoals een Aeries-berekening) is geen onderdeel van deze rapportage.

3.2 Natuurnetwerk Nederland

3.2.1 Inleiding

Het Natuurnetwerk Nederland (NNN, voorheen de Ecologische Hoofdstructuur) is een netwerk van natuurgebieden waarmee de biodiversiteit behouden en versterkt wordt. De NNN is planologisch beschermd via de Wro. In het NNN geldt het 'nee, tenzij'-principe. Tot slot beperkt het beschermingsregime zich tot het Natuurnetwerk zelf. In figuur 3.1 is te zien dat de locatie binnen het NNN gelegen is.

Figuur 3.1 De ligging van het NNN en het plangebied, met tevens de nog te ontwikkelen gronden.

3.2.2 Beleidskader

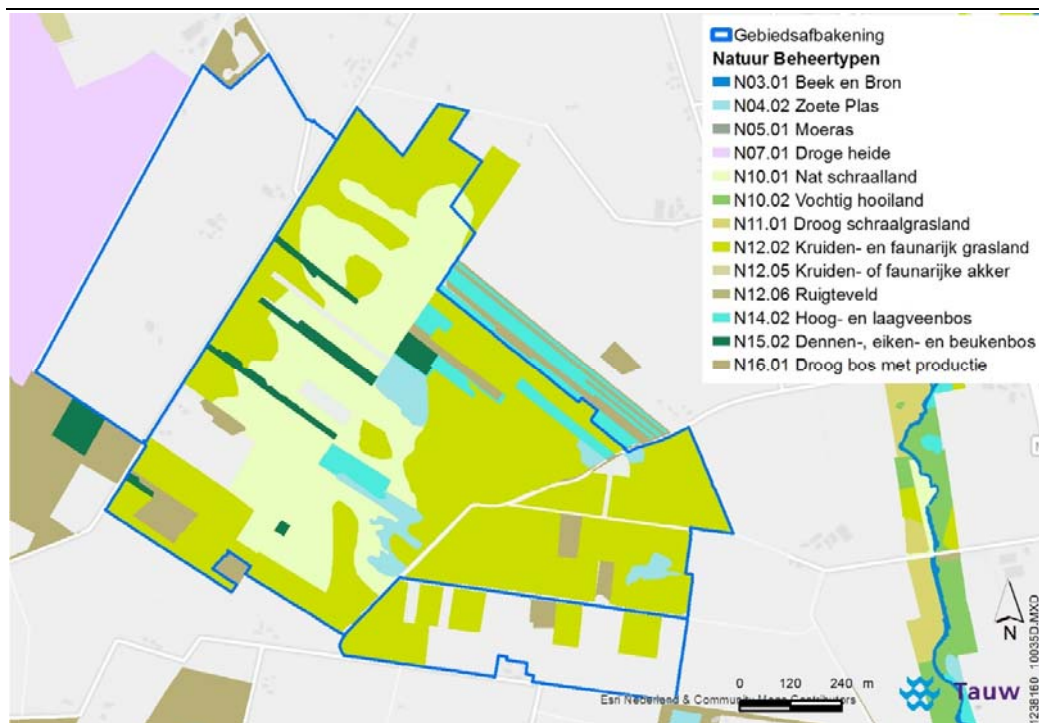
Met betrekking tot het beschermingsregime is in de Omgevingsverordening Overijssel (Provincie Overijssel, 2016) opgenomen: 'Vanwege het grote belang voor de biodiversiteit en de betekenis voor de kwaliteit van de leefomgeving en regionale economie geldt een beschermingsregime voor het gehele NNN (voorheen EHS). Voor het NNN geldt de verplichting tot instandhouding van de wezenlijke kenmerken en waarden van het gebied. In de verordening is het 'nee, tenzij-regime' vast gelegd. Dit betekent dat (nieuwe) plannen, projecten of handelingen niet zijn toegestaan indien zij de wezenlijke kenmerken of waarden van het gebied significant aantasten. Er kan echter aanleiding zijn om toch ontwikkelingen toe te staan. De mogelijkheid om een uitzondering te maken op de algemene lijn van behoud en duurzame ontwikkeling van wezenlijke kenmerken en waarden, is aan strikte voorwaarden gebonden. Uiteraard geldt ook hier dat de generieke regeling van titel 2.1. van toepassing blijft (zoals de toepassing van de principes van zuinig en zorgvuldig ruimtegebruik, ontwikkelingsperspectieven en gebiedskenmerken).

Met dit beschermingsregime voldoen wij aan de eisen van het Besluit algemene regels ruimtelijke ordening (Barro). Het Barro bevat de randvoorwaarden die het Rijk vanuit nationale belangen stelt aan de ruimtelijke bescherming van het NNN (voorheen EHS).'

3.2.3 Wezenlijke kenmerken en waarden

Huidige wezenlijke kenmerken en waarden

De huidige beheertypen staan weergegeven in figuur 3.2. In bijlage 1b van de Omgevingsverordening staat opgenomen voor de Zunasche Heide met betrekking tot de huidige situatie: 'Aan oostkant van de Heuvelrug liggen bij de Zunasche heide en Eelen belangrijke kwelgebieden. Deze kwelgebieden werden grotendeels gevoed met grondwater vanuit de Sallandse heuvelrug. Dit water is van nature tamelijk zuur, ondanks de soms langer afgelegde weg. In de flanken van de heuvelrug zorgde dit water voor natte vegetaties die gedomineerd werden door kleine zeggen, zoals Zwarte zegge, Sterzegge en Blauwe zegge. Restanten van deze gemeenschappen zijn nog langs slootkanten te vinden, o.a. in de Zunasche heide. In de sloten groeit het Duizendknoopfonteinkruid, die in de Zunasche heide een van haar belangrijkste leefgebieden binnen Overijssel heeft.'

Figuur 3.2 De huidige beheertypen voor de gronden binnen het plangebied zoals opgenomen in het natuurbeheerplan van de provincie Overijssel.

Ambitie

De voorgenomen ontwikkeling is opgenomen in de huidige doelstellingen van Omgevingsverordening Overijssel (Provincie Overijssel, 2016). In bijlage 1b van de Omgevingsverordening staat opgenomen voor de Sallandse Heuvelrug met betrekking tot het streefbeeld: 'Verdere vergroting van het areaal droge heide en uitbreiden van het oppervlak vochtige heide wordt nagestreefd voor ontwikkelen van deze beide heidetypen met bijbehorende soorten en als maatregel om de sterk bedreigde Korhoen voor de Sallandse heuvelrug te behouden. Omvorming van bos naar open en halfopen heidegebied is ook van belang voor het ontwikkelen van beleefbare overgangen van het nationaal park naar het aangrenzende cultuurland.

De nieuw te ontwikkelen natuur ligt aan de oostkant van de heuvelrug in de overgang naar de Zunasche heide. Hier is herstel van de kwelsituatie nodig zodat de ontwikkeling van Vochtig hooiland (N10.02), Nat schraalland (N10.01), droge en natte heide (N07.01, N06.04) mogelijk wordt. Behalve deze grondwatergebonden systemen is het gebied ook van belang als uitbreidingsgebied voor het korhoen. Ten behoeve van de korhoen is op de overgang van de Zunasche heide naar de Sallandse heuvelrug de ontwikkeling van een kleinschalig gebied met graanakkers en droog en kruiden en faunarijk grasland gewenst.'

3.2.4 Effecten

Gelet op de ontwikkelingen en ambities zoals die zijn opgenomen Omgevingsverordening is de voorgenomen ontwikkeling in lijn met de doelstellingen van het NNN. Dit zal dan ook betekenen dat de huidige beheertypen N14.02, N15.02 en N16.01 zullen moeten worden omgevormd. Er is dan ook geen sprake van aantasting van de wezenlijke en kenmerkende waarden van de NNN.

4 Soortenbescherming

In dit hoofdstuk wordt antwoord gegeven op de vraag of beschermde plant- en diersoorten door de beoogde activiteiten kunnen worden geschaad. Indien schade op kan treden, dan wordt aangegeven of hiervoor aanvullende maatregelen en/of een ontheffing noodzakelijk is.

4.1 Beschermingsregime en bepalingen

In de Wnb zijn bepalingen opgenomen voor de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten. Het gaat onder meer om soorten die in Nederland, maar ook in Europa in hun voortbestaan worden bedreigd. De Wnb kent drie beschermingsregimes:

- Vogels: het gaat hier om alle inheemse vogels in hun natuurlijk verspreidingsgebied. Ze zijn beschermd via de vogelrichtlijn
- Dieren en planten: het gaat hier om alle inheemse dieren en planten. Ze zijn beschermd via de Habitatrichtlijn en de verdragen van Bern en Bonn
- Nationale soorten: het gaat hier om de soorten, die niet onder de reikwijdte van de Vogel- of Habitatrichtlijn vallen. Deze soorten zijn wel nationaal beschermd

Per beschermingsregime is bepaald welke verboden er gelden en onder welke voorwaarden ontheffing, vergunning of vrijstelling kan worden verleend door het bevoegd gezag. De bepalingen zijn samengevat in tabel 4.1. De bepalingen voorzien in een bescherming van verblijfplaatsen, evenals de bescherming tegen versturende invloeden. Gedeputeerde Staten van provincie Overijssel kan een ontheffing verlenen van de verboden als genoemd in de artikelen 3.1, 3.5 en 3.10.

4.2 Vrijstellingen

In de Wnb is een aantal algemene soorten amfibieën en zoogdieren beschermd onder de categorie “Nationale soorten”, zoals gewone pad, bruine kikker en konijn. Provincie Overijssel heeft bevoegdheid om bij verordening deze soorten “vrij te stellen” van de ontheffing/vergunningsplicht. Dit betekent dat geen ontheffing nodig is voor werken gericht op ruimtelijke inrichting en ontwikkeling en beheer en onderhoud. Vrijgestelde soorten zijn niet meegenomen in deze toetsing.

Tabel 4.1 Verbodsbepalingen soortenbescherming onder de Wnb

	A	B	C	D	E
Verbodsbepaling	Vogels Vrl	Dieren Hrl/ Bonn/Bern	Planten Hrl/ Bonn/Bern	Dieren (‘nationaal’)	Planten (‘nationaal’)
Dieren of planten:					
Doden of vangen	3.1.1	3.5.1		3.10.1.a	
Storen/verstoren	3.1.4 (tenzij 3.1.5)	3.5.2			
Plukken, verzamelen, afsnijden, ontwortelen of vernielen			3.5.5		3.10.1.c
Onder zich hebben of vervoeren	3.2.6	3.6.2	3.6.2		
Plaatsen:					
Vernielen, beschadigen of wegnemen nesten	3.1.2				
Beschadigen of vernielen voortplantingsplaatsen		3.5.4		3.10.1.b (vaste vp)	
Beschadigen of vernielen rustplaatsen	3.1.2	3.5.4		3.10.1.b (vaste rp)	
Eieren:					
Vernielen (of -Vrl- beschadigen)	3.1.2	3.5.3			
Rapen	3.1.3	3.5.3			
Onder zich hebben	3.1.3				
<i>Toelichting:</i>					
<ul style="list-style-type: none"> • Codes verwijzen naar wetsartikelen Wet natuurbescherming • Oranje verbodsbepaling geldt alleen wanneer sprake is van opzet • Rood verbodsbepaling geldt in alle gevallen, ook wanneer geen sprake is van opzet 					

4.3 Zorgplicht

De zorgplicht (artikel 1.11 van de Wnb) houdt in dat handelingen, die nadelige gevolgen kunnen hebben voor in het wild levende dieren en planten:

1. Achterwege gelaten worden, of
2. Noodzakelijke maatregelen treft om die gevolgen te voorkomen, of
3. Deze zoveel mogelijk beperkt of ongedaan maakt

Het betreft alle in het wild levende dieren en planten. De zorgplicht dient onder meer als vangnet voor de bescherming van soorten waarvoor op grond van de Wnb geen specifiek verbod geldt. De zorgplicht betreft zowel naast soorten- ook gebiedsbescherming.

4.4 Literatuuronderzoek

De volgende soortgroepen (zie tabel 4.2) zijn, op grond van het literatuuronderzoek, in de omgeving van het plangebied waargenomen: Grondgebonden zoogdieren, vleermuizen, vogels, amfibieën, reptielen, libellen en dagvlinders. Op basis van de globale verspreidingsgegevens worden de aanwezigheid van beschermde flora, vissen en overige ongewervelden op voorhand uitgesloten.

Tabel 4.2 Soorten in de omgeving van het plangebied

Soortgroep	Aanwezige soorten in omgeving
Grondgebonden zoogdieren	Boommarter, das, eekhoorn, steenmarter, waterspitsmuis, wild zwijn
Vleermuizen	Baardvleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en watervleermuis
Vogels	Algemene broedvogels
Vogels jaarrond beschermd	Boomvalk, buizerd, gierzwaluw, havik, huismus, kerkuil, ooievaar, ransuil, roek, slechtvalk, sperwer, steenuil, wespandief
Amfibieën	Heikikker, kamsalamander, poelkikker, rugstreeppad,
Reptielen	Gladde slang, hazelworm, levendbarende hagedis, zandhagedis
Vlinders	Grote weerschijnvlinder
Libellen	Beekrombout

4.5 Effecten

4.5.1 Grondgebonden zoogdieren

Bij het oriënterende en aanvullende veldbezoek is gericht gelet op de aanwezigheid van (sporen en/of verblijfplaatsen van) boommarter, das, eekhoorn, steenmarter en wild zwijn. Tijdens beide locatiebezoeken zijn geen sporen zoals wissels, nesten, prooiresten of uitwerpselen aangetroffen die duiden op de aanwezigheid van een van genoemde soorten waardoor de aanwezigheid van (verblijfplaatsen van) deze soorten binnen het plangebied zijn uitgesloten. Voor wat betreft waterspitsmuis voorziet het plangebied in geschikt habitat door de aanwezigheid van verschillende watergangen en vennen met helder water, zowel onderwater als op de oever is vegetatie aanwezig. Doordat de soort verborgen leeft in het water en de oevers worden sporen zelden aangetroffen. Gezien het aanwezige habitat in het plangebied kan het voorkomen niet worden uitgesloten. Hoewel het meeste oppervlaktewater onaangetast blijft door het voornemen, is een negatief effect niet uit te sluiten doordat de soort veelal leeft in de overgangszones van nat-droog. Dit is waar binnen het voornemen voornamelijk de werkzaamheden plaats vinden. Hierdoor is een negatief effect van artikel 3.10 op vaste rust- en verblijfplaatsen niet uitgesloten en is nader onderzoek naar de aanwezigheid van waterspitsmuis noodzakelijk.

Ten tijde van het aanvullende locatiebezoek zijn veel dagrustplaatsen van reeën aangetroffen, tevens zijn verschillende reeën waargenomen tijdens het locatiebezoek. Bij de uitvoeringfase wordt geadviseerd om hiermee rekening te houden in het kader van de zorgplicht, zoals werken buiten de kwetsbare periodes.

4.5.2 Vleermuizen

Hoewel vleermuizen zoogdieren zijn, worden deze vanwege hun afwijkende eigenschappen als afzonderlijke groep behandeld. Er zijn drie typen leefgebied van vleermuizen te onderscheiden: verblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes. Verblijfplaatsen bevinden zich, afhankelijk van de soort, in woningen of in bomen. Foerageergebieden zijn groen- of waterstructuren zoals struweel, bomenrijen en watergangen. Vliegroutes worden gevormd door lijnvormige elementen zoals bomenrijen, randen van bebouwing en watergangen.

Bij de locatiebezoeken is onder andere gelet op de geschiktheid van de verschillende te kappen bomen. De meeste bomen hebben slechts een beperkte diameter, de dikkere bomen bevatten weinig tot geen voor vleermuis geschikte holten. Daarnaast blijft de aanwezige bebouwing behouden en is het 'zomerhuisje' ongeschikt voor vleermuizen door het ontbreken van een spouwmuur of andere geschikte kieren. De aanwezigheid van een kraam- of winterverblijfplaats binnen de invloedssfeer van de voorgenomen werkzaamheden kan worden uitgesloten, de aanwezigheid van zomer- en/of paarverblijfplaatsen valt niet uit te sluiten. Vleermuizen stellen beduidend minder hoge eisen aan zomer- en paarverblijfplaatsen. Loshangende schors kan voldoende zijn voor een dergelijke verblijfplaats.

Gelet op de omvang van het plangebied en de verschillende lijnvormige elementen zoals bomenrijen is evenmin uit te sluiten dat het plangebied een essentiële functie heeft als foerageergebied en/of vliegroute. Het plangebied heeft door de aanwezigheid van verschillende structuren en elementen in principe potentie voor alle vleermuissoorten die in de regio voor (kunnen) komen. Het gaat hierbij om baardvleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en watervleermuis.

Het plangebied kan fungeren als zomer- en paarverblijfplaats, foerageergebied en vliegroute. Door de omvang van de werkzaamheden is bij het kappen van bomen en de herinrichting van het gebied een negatief effect niet uit te sluiten. Hierdoor kan bij de uitvoering van het voornemen sprake zijn van overtreding van artikel 3.5 van de Wnb. Het uitvoeren van nader onderzoek is derhalve noodzakelijk.

4.5.3 Broedvogels

Algemene broedvogels

Gelet op de omvang van het plangebied en variëteit aan habitat is het niet uitgesloten dat er algemene broedvogels tot broeden komen gedurende het broedseizoen. Globaal loopt het broedseizoen van maart tot en met juli, echter kunnen buiten deze periode ook vogels tot broeden komen. De nesten van deze soorten zijn beschermd als ze als broedlocatie in gebruik zijn. Het is daarom nodig om hier voorafgaand aan het werk rekening mee te houden. Een (periodieke) controle op nesten van broedvogels is voorafgaand aan de werkzaamheden tijdens het broedseizoen noodzakelijk om overtreding van de wet te voorkomen. Indien een broedgeval aanwezig is, dient een verstoringsvrije zone te worden aangehouden, waarbinnen gedurende de periode van broeden niet wordt gewerkt. De breedte van deze zone dient door een ter zake kundige te worden bepaald.

Vogels met jaarrond beschermde nesten

Verschillende soorten broedvogels gebruiken jaarlijks dezelfde nestlocatie, of deze soorten zijn afhankelijk van de beschikbare nesten van andere soorten. Voor een deel van deze soorten geldt dat hun nestlocatie jaarrond is beschermd en dat er bij aantasting van de nestlocatie of functionele leefomgeving sprake kan zijn van overtreding van artikel 3.1 van de Wnb.

Doordat bij het voornemen aan de woningen en de directe omgeving geen werkzaamheden worden uitgevoerd die van invloed zijn op eventueel aanwezige nestlocaties van beschermde soorten, zijn negatieve effecten op huismus, gierzwaluw, slechtvalk, steenuil en kerkuil op voorhand uitgesloten. De aanwezigheid van nestlocaties van ooievaar of roek zijn eveneens uitgesloten door het ontbreken van geschikte nesten in bomen (of ooievaarspalen).

Binnen het plangebied zijn verschillende (oude) nesten aangetroffen welke gebruikt kunnen worden door boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer en/of wespendif. In figuur 4.3 is een impressie van de nesten weergegeven. In figuur 4.4 is de ligging van de (mogelijke) nestlocatie weergegeven met in tabel 4.5 de bijbehorende gegevens van de verschillende (mogelijke) nestlocaties.

Figuur 4.3 Een impressie van de aanwezige nesten, links nestnummer x, rechts nestnummer x.

Figuur 4.4 De ligging en nummering van de (mogelijke) nestlocaties.

Tabel 4.5 gegevens van de verschillende (mogelijke) nestlocaties

Nest- nummer	Boomsort	Nesthoogte (in m)	Stamdiameter op 130cm +mv (in cm)	Opmerkingen
1	Grove den	10	60	Kleiner vervallen nest, kan fungeren als basis voor een nest van alle genoemde soorten, ligt buiten het plangebied
2	Grove den	11	35	Kleiner vervallen nest, kan fungeren als basis voor een nest van alle genoemde soorten
3	Grove den	12	45	Hoog in de kroon, lastig zichtbaar. Voornamelijk geschikt voor buizerd, ransuil of sperwer
4	Berk	9	20	Een wat ouder en wat vervallen nest. De locatie kan nog gebruikt worden door oa boomvalk.
5	Zwarte Els	14	50	Een ouder nest, mogelijk eerder gebruikt door de vogels van nest 6. De locatie is nog geschikt voor oa boomvalk, ransuil
6	Berk	13	45	Groot nest, zeer waarschijnlijk in gebruik door buizerd maar ook geschikt voor havik en wespendif. Diverse prooiresten aanwezig nabij de nestlocatie (duiven, houtsnip)
7	Sparren/ Coniferen	-	-	Enkele forse dichte struiken welke geschikt kunnen zijn voor met name sperwer

Door de aanwezigheid van verschillende geschikte nestlocaties voor boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer en/of wespendif kunnen negatieve effecten niet worden uitgesloten. Als gevolg van het kappen van de bosschages kan er sprake zijn van permanente aantasting van de vaste rust- of verblijfplaatsen van een of meer van de genoemde soorten. Het uitvoeren van nader onderzoek naar het gebruik van de genoemde nestlocaties is derhalve noodzakelijk, afhankelijk van de resultaten van het nader onderzoek is de beoogde ontwikkeling is dus mogelijk ontheffingsplichtig.

4.5.4 Amfibieën

Binnen het plangebied zijn met name in het middengebied de vennen geschikt als voortplantingsplaats voor zowel heikikker, kamsalamander, poelkikker en in mindere mate voor rugstreeppad. In het middengebied is veel afwisseling in waterdiepte, mate van begroeiing en oppervlakte van de verschillende vennen verschilt. Een deel van de vennen zal daarbij niet jaarrond waterhoudend zijn waardoor deze weinig tot geen vis bevatten. Naast de aanwezigheid van geschikt voortplantingshabitat zijn er aangrenzend, en in de omgeving, aan de vennen meerdere bosschages met voldoende overwinteringsmogelijkheden in muizenholen, onder omgevallen bomen en onder het aanwezige dode hout. Deze bosschages liggen veelal net wat hoger in het landschap.

Doordat bij het voornemen de bosschages zullen worden verwijderd en worden vergraven zijn negatieve effecten op land- en winterhabitat niet op voorhand uit te sluiten. Bij de uitvoering van werkzaamheden in het water dient tevens rekening gehouden te worden met de mogelijke aantasting van voortplantingswater. Bij het voornemen kan er sprake zijn van het aantasten van vaste rust- en verblijfplaatsen, dit betekend dan een overtreding van artikel 3.5 van de Wnb. De beoogde ontwikkeling is dus mogelijk ontheffingsplichtig.

4.5.5 Reptielen

Bij het locatiebezoek in juli zijn binnen het plangebied geen waarnemingen gedaan van reptielen, echter is het plangebied bij dit bezoek slechts indicatief bezocht en is er wel geschikt habitat aangetroffen. De Sallandse heuvelrug, aangrenzend aan het plangebied, wordt veel bezocht en heeft veel waarnemingen van reptielen. Hazelworm, zandhagedis en levendbarende hagedis worden met enige regelmaat waargenomen. Gladde slang komt niet voor op de Sallandse heuvelrug. De huidige voorplantingsplaatsen van gladde slang liggen dermate geïsoleerd dat uitbreiding van het voorkomen (op korte termijn) is uitgesloten. Hazelworm en zandhagedis komen nagenoeg alleen voor op de hogere zandgronden van de Sallandse heuvelrug waardoor deze alleen te verwachten aan langs de weg in de noordwest grens van het plangebied. Het kappen van de bomen aldaar zal niet van wezenlijke invloed zijn, wel dienen mitigerende maatregelen te worden getroffen om te voorkomen dat er exemplaren gedood en/of verwond worden bij de werkzaamheden. Deze maatregelen dienen in een werkprotocol nader te worden uitgewerkt.

Met betrekking tot het overige deel van het plangebied is dit te nat voor de meeste reptielen, de levendbarende hagedis heeft hierop zijn levenswijze echter aangepast en kan ook voorkomen in nattere gebieden. Het plangebied is door de aanwezigheid van de bosschages, ruigteranden en weipalen voldoende geschikt voor levendbarende hagedis. Doordat de bosschages van wezenlijk belang zijn binnen het plangebied als zomer- en winterhabitat is er bij het weghalen van de bosschages mogelijk sprake van aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen. Tevens is er bij de uitvoering van de werkzaamheden het risico op het doden van levendbarende hagedissen. Doordat de aanwezigheid van levendbarende hagedis niet uitgesloten is en er op voorhand geen mitigerende maatregelen genomen kunnen worden is mogelijk sprake van overtreding van artikel 3.10 van de Wnb. De beoogde ontwikkeling is dus mogelijk ontheffingsplichtig waardoor het uitvoeren van nader onderzoek nodig is.

4.5.6 Libellen

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van beekrombout. Tijdens het locatiebezoek is zodoende gelet op de aanwezigheid geschikt habitat. Voor de voortplanting zijn beekrombouts afhankelijk van stromende beken met een zandige bodem.

Doordat binnen het plangebied alleen (kwel)sloten aanwezig zijn, ontbreekt het aan geschikt habitat en wordt de aanwezigheid van een populatie van beekrombout uitgesloten. Het uitvoeren van nader onderzoek is dan ook niet nodig.

4.5.7 Dagvlinders

In de omgeving van het plangebied zijn waarnemingen bekend van grote weerschijnvlinder, de soort leeft echter verborgen. Tijdens het locatiebezoek is zodoende gelet op de aanwezigheid van waardplanten. Grote weerschijnvlinder legt zijn eieren voornamelijk op boswilg en grauwe wilg, met name grauwe wilg is aanwezig binnen het plangebied aan de randen van de bosschages. Door de aanwezigheid van voldoende waardplanten is de aanwezigheid van een (sub)populatie van grote weerschijnvlinder niet uitgesloten. Het kappen van de bosschages zal van grote invloed zijn op een eventuele populatie doordat er over een grotere oppervlakte habitat verloren gaat. De permanente aantasting van vaste rust- en verblijfplaatsen is een overtreding van artikel 3.10 van de Wnb. De beoogde ontwikkeling is dus mogelijk ontheffingsplichtig waardoor het uitvoeren van nader onderzoek nodig is.

5 Conclusies en aanbevelingen

In opdracht van Staatsbosbeheer heeft Tauw onderzoek gedaan naar de consequenties van de Wet Natuurbescherming voor de uitvoering van verschillende werkzaamheden in het kader van een gebiedsherinrichting. De ontwikkeling kan alleen doorgaan als deze niet in strijd is met de bepalingen als opgenomen in de Wnb, of als de benodigde vergunningen en/of ontheffingen worden verleend.

Welke onderdelen van de Wet natuurbescherming (hierna te noemen Wnb) zijn van belang?

Het is noodzakelijk om de ontwikkeling te toetsen aan soortenbescherming (vanwege de mogelijke aanwezigheid van beschermde flora en fauna). Gelet op de ligging binnen de EHS is een toetsing aan beschermde gebieden eveneens nodig. De toetsing van de beschermde houtopstanden wordt door de opdrachtgever separaat uitgevoerd en zal in deze rapportage niet worden beschreven

In hoeverre is de beoogde ontwikkeling (mogelijk) strijdig met de Wnb?

Met betrekking tot het onderdeel gebiedsbescherming is het voornemen niet strijdig met de Wnb. Het voornemen wordt uitgevoerd in het kader van de N2000-doelstellingen en zijn ook als ambitie opgenomen in de Omgevingsverordening van de provincie Overijssel. Met betrekking tot het onderdeel soortbescherming is het voornemen mogelijk strijdig met de Wnb. Voor verschillende soorten worden negatieve effecten verwacht of zijn deze niet uit te sluiten.

Zijn maatregelen en/of een ontheffing nodig?

Het nemen van maatregelen is in elk geval nodig met betrekking tot algemene broedvogels en enkele soorten reptielen. Tevens dient er in het kader van de zorgplicht rekening gehouden te worden met de aanwezigheid van reeën, door te werken buiten de kwetsbare periodes. Afhankelijk van de resultaten van aanvullend onderzoek kan het noodzakelijk zijn om maatregelen te nemen en/of een ontheffing van de Wnb aan te vragen.

Wat betekent dit voor de verdere planvorming en uitvoering?

Doordat negatieve effecten niet op voorhand voor alle beschermde soorten uitgesloten zijn, is het noodzakelijk dat er nader onderzoek wordt uitgevoerd. In tabel 5.1 is een overzicht weergegeven van de soorten waarvoor nader onderzoek noodzakelijk is. Afhankelijk van de resultaten van het nader onderzoek kan het nemen van aanvullende maatregelen en het aanvragen van een ontheffing noodzakelijk zijn. Indien het noodzakelijke nader onderzoek wordt uitgevoerd in 2017 zal dit enkele maanden in beslag nemen vanwege de spreiding in inventarisatieperioden.

Voor een eventuele vergunningsprocedure dient eveneens rekening gehouden te worden met een periode van enkele maanden.

Uitvoerbaarheid voornemen

Op basis van de resultaten in deze natuurtoets zijn er voor verschillende soort(groep)en negatieve effecten welke niet op voorhand zijn uit te sluiten. Het uitvoeren van nader onderzoek naar de aanwezigheid van waterspitsmuis, vleermuizen, (roof)vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie, amfibieën, reptielen en grote weerschijnvlinder, noodzakelijk zal zijn.

Onafhankelijk van de aanwezigheid van beschermde soort(groep)en in het plangebied kan over de uitvoerbaarheid al wel een uitspraak gedaan worden. Bij de aanwezigheid van een of meer van de in tabel 5.1 genoemde soorten dient mogelijk een ontheffing van de Wnb voor deze soorten te worden aangevraagd. De Wnb biedt de mogelijkheid voor ontheffingen, mits voldaan wordt aan enkele voorwaarden. In onderstaande opsomming zijn deze voorwaarden vermeld, en wordt beknopt beschreven waarom hiervan sprake is bij het voornemen:

- Wettelijk belang: Het voornemen wordt uitgevoerd ter bescherming van flora en fauna, dit is een van de wettelijke belangen waarop een ontheffing verkregen van worden voor artikel 3.1, 3.5 en 3.10. Daarnaast geldt voor nationale soorten (artikel 3.10) dat het een ontheffing ook verleend kan worden in het kader van een ruimtelijke ontwikkeling.
- Alternatievenafweging: Het verbeteren van het leefgebied voor korhoen is alleen mogelijk in de directe nabijheid van de huidige populatie. Geen andere locatie rondom de Sallandse Heuvelrug leent zit voor verbetering van het leefgebied van de korhoen. Het voornemen is dermate sterk locatie gebonden dat er geen alternatieven mogelijk zijn.
- Mitigatie: RVO was het bevoegd gezag ten tijde van de Flora- en faunawet, logischerwijs mag verwacht worden dat de Provincie Overijssel deze maatregelen eveneens als voldoende beoordeeld. Door de RVO zijn middels ontheffingen, mitigatieplannen, gedragscodes en soortenstandaarden verschillende mitigerende maatregelen goedgekeurd. Per soortgroep gaat het om onderstaande maatregelen welke tot de mogelijkheden behoren. Deze lijst is niet volledig en er zijn ook andere mogelijkheden beschikbaar.

- *Waterspitsmuis*

Gefaseerd werken buiten de kwetsbare periodes van voortplanting.

- *(Roof)vogels met een jaarrond beschermde nestlocatie*

Het aanbieden van alternatieve nestlocaties door het plaatsen van nestmanden in de directe omgeving van het plangebied.

- *Amfibieën*

Het werken buiten de kwetsbare periodes van voortplanting en het realiseren van alternatieve overwinteringsmogelijkheden in de vorm van takkenhopen en boomstronken.

- *Reptielen*

Het ontoegankelijk maken van het werkgebied met een 'paddenscherm' en het verplaatsen van eventueel aanwezige reptielen binnen het plangebied gedurende de uitvoeringsfase.

- *Grote weerschijnvlinder*

Gelet op het habitat zijn er voor grote weerschijnvlinder geen geschikte mitigerende maatregelen beschikbaar. Grote weerschijnvlinder betreft een zogenoemde nationale soort, hierdoor kan een ontheffing worden aangevraagd in het kader van ruimtelijke ontwikkelingen. Daarnaast geldt dat het voornemen wordt uitgevoerd in het kader van Natura2000-instandhoudingsdoelstellingen. De verwachting is dat de instandhoudingsdoelstellingen bij een ontheffingsaanvraag zwaarder zullen wegen dan het belang van een populatie grote weerschijnvlinders. Bij deze inschatting is ook meegenomen dat grote weerschijnvlinder positieve trend laat zien in Nederland.

Samenvattend kan gesteld worden dat het voornemen redelijkerwijs uitvoerbaar is, er dient wel rekening gehouden te worden met de mogelijkheid dat een ontheffing noodzakelijk is en dat er mitigerende maatregelen genomen dienen te worden. De doorlooptijd van een ontheffing kan oplopen tot enkele maanden. Daarnaast kunnen er als gevolg van de aanwezigheid van beschermde soorten restricties gelden in de periodes waarin werkzaamheden uitgevoerd kunnen worden, hetzelfde geldt voor de periodes waarin mitigerende maatregelen getroffen moeten worden.

Tabel 5.1 Conclusies toetsing soortenbescherming

Aanwezige soort(groep)en	Effect	Vervolgstappen
Grondgebonden zoogdieren	Mogelijk overtreding artikel 3.10	Vervolgonderzoek naar het voorkomen van waterspitsmuis binnen het plangebied. Daarnaast rekening houden met de zorgplicht ivm de aanwezigheid van reeën.
Vleermuizen	Mogelijk overtreding artikel 3.5	Vervolgonderzoek naar het voorkomen van zomer- en paarverblijfplaatsen, foerageergebied en vliegroutes van baardvleermuis, franjestaart, gewone dwergvleermuis, gewone grootoorvleermuis, kleine dwergvleermuis, laatvlieger, meervleermuis, rosse vleermuis, ruige dwergvleermuis, tweekleurige vleermuis en watervleermuis.
Algemene broedvogels	Geen, mits vervolgstappen	Werken buiten het vogelbroedseizoen, of na een broedvogelcheck door een ter zake kundige

Kenmerk R004-1238160JNA-kmi-V01-NL

Aanwezige soort(groep)en	Effect	Vervolgstappen
Vogels jaarrond beschermd	Mogelijk overtreding artikel 3.1 en/of 3.5	Vervolgonderzoek naar het voorkomen van boomvalk, buizerd, havik, ransuil, sperwer en wespindief
Amfibieën	Mogelijk overtreding artikel 3.5	Vervolgonderzoek naar de aanwezigheid van heikikker, kamsalamander, poelkikker en rugstreppad.
Reptielen	Mogelijk overtreding artikel 3.10	Vervolgonderzoek naar het voorkomen van levendbarende hagedis en het nemen van maatregelen tbv zandhagedis en hazelworm in een werkprotocol
Libellen	Geen	Niet van toepassing
Vlinders	Mogelijk overtreding artikel 3.10	Vervolgonderzoek naar het voorkomen van grote weerschijnvlinder

6 Literatuur

Tauw, in prep. Inrichtingsplan Zunasche Heide, PAS/Natura2000 Gebiedsproces Sallandse Heuvelrug Oost. Rapportage met voorlopig kenmerk R003-1238160LJL-kmi-V01, d.d. 10 februari 2017

Provincie Overijssel, 2016. Omgevingsverordening Overijssel, Ontwerp Omgevingsverordening Overijssel, 13 september 2016. Provincie Overijssel, Zwolle.

Bijlage

1

Maatregelenkaarten

Legenda

- verwijderen singels
- Verwijderen beplanting / afgraven ondergrond
- Natte laagte
- Vochtige natuurgraslanden
- Droge graslanden
- Bos / bomen
- Erf

